

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო
ბათუმის ხელოვნების სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
Ministry of Education, Science, Culture and Sport of Georgia
Ministry of Education, Culture and Sport of Ajara A.R.
Batumi Art State Teaching University

**საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია
„კულტურა და ხელოვნება
თანამედროვეობის კონტექსტში“**

კონფერენციის მასალები

19-20 ოქტომბერი - October 19-20

**International Scientific Conference
„Culture and Art in Contemporary Context“**

Conference materials

**ბათუმი - BATUMI
2019**

თანამედროვე და უახლესი თეატრი – დეფინიცია და საზღვრები

XXI საუკუნის ხელოვნებაში პროცესები დაჩქარებული ტემპით და ქაოსურად მიმდინარეობს. მულტიკულტურულ და მულტიდისციპლინურ ეპოქაში ხელოვნება გახდა ჰიბრიდული. სტილები, მიმდინარეობები, ჟანრები ყოველგვარი ლოგიკის გარეშე ებმის და ერწყმის ერთმანეთს. ასეთ სიტუაციაში ყველაზე გამოცდილ ხელოვნების მკვლევარებსაც კი უჭირთ საზღვრების დადგენა არა მხოლოდ ეპოქების, ან მიმდინარეობების, არამედ ჟანრებისაც კი, რადგან სათეატრო ხელოვნებაში სახეზე გვაქვს, როგორც ძირითადი ტენდენცია – მულტიჟანრული და მულტისტილისტური პროდუქტების ნაირსახეობა. ამ ფონზე გასაკვირი არ არის, რომ პრობლემას წარმოადგენს თანამედროვე და მიმდინარე (უახლესი) ხელოვნების პერიოდიზაცია, საზღვრების დადგენა გარდამავალ ეპოქებს, თუ პერიოდებს შორის.

დღევანდელ სათეატრო მეცნიერებაში აქტუალურია ორი ტერმინის – თანამედროვე და უახლესი – სემასიოლოგია, დეფინიცია და საზღვრები. საინტერესოა რას გულისხმობს, ან სად მთავრდება თანამედროვე და სად იწყება უახლესი თეატრი? სად არის საზღვარი მათ შორის, ან არის თუ არა ის საერთო? ეს კითხვები არაერთხელ არაერთმა ხელოვნების მკვლევარმა და მეცნიერმა დასვა. სწორედ ეს საკითხებია თანამედროვე სათეატრო მეცნიერების ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემა.

საერთაშორისო სახელოვნებო მეცნიერებებში თანამედროვე ხელოვნების გამოსახატად გამოიყენება ორი ცნება – Modern და Contemporary. ორივე მათგანი ქართულად ითარგმნება, როგორც „თანამედროვე“. ეს ტერმინები სხვადასხვა სახელმძღვანელოში სინონიმებად გვხვდება და ამასთანავე, როგორც ერთმანეთისგან გამიჯნული ტერმინები, რომლებიც ადგენს პერიოდების საზღვრებს თანამედროვე ხელოვნებაში.

თავდაპირველად, ვნახოთ, როგორ განმარტავს ტერმინს – Modern – ინგლისური ენის განმარტებითი ლექსიკონი (ოქსფორდის გამოცემა): 1.1. დღევანდელი, ან ბოლო პერიოდის, უახლესი დროის წარსული ათწლეულების განმავლობაში, წარმოადგენს ამ საუკუნეს; 1.2. ზოგჯერ, ის რაც ამჟამინდელია, არის ახალი და მოიცავს უკანასკნელ იდეებს; 1.3. სტილი (მიმდინარეობა) ხელოვნებაში, არქიტექტურასა და კულტურაში, რომელიც უარყოფს ტრადიციულ სტილსა და ფასეულობებს (oxforddictionaries.com).

ცნება – Contemporary კი ამავე ლექსიკონში განმარტებულია შემდეგნაირად: დღევანდელი პერიოდის მახასიათებელი, მისი სინონიმებია: 1.1. თანამედროვე, ამჟამინდელი, მიმდინარე; 1.2. ეს არის პერიოდი, რომელიც ამჟამად ხდება, მიმდინარე (merriam-webster.com). როგორც განმარტებებიდან ირკვევა, თანამედროვე (Modern) უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე უახლესი (Contemporary), ამ ორ ცნებას შორის, მიუხედავად სინონიმებისა, არის განსხვავებული სემანტიკური დატვირთვა, ისე როგორც ქართულ ენაში – თანამედროვე და უახლესი. ინგლისურ ენაში ორივე სიტყვა შუა საუკუნეებიდან გვხვდება. უფრო კონკრეტულად კი, სიტყვა Modern ინგლისურ ენაში 1450 წელს გაჩნდა აღმოსავლეთ მიდლანდის (ამჟამად, გაერთიანებული სამეფოს ტერიტორია) დიალექტიდან, ხოლო Contemporary – ასევე შუა საუკუნეებიდან გვხვდება (1630 წლიდან) და ის ინგლისურ ენაში ლათინური თანამეგობრობიდან გაჩნდა. სიტყვის – Contemporary – გამოყენების შესახებ მნიშვნელოვან ცნობას გვაძლევს ოქსფორდის ინგლისური ენის განმარტებითი ლექსიკონი: „თანამედროვე (უახლესი) შეიძლება ითქვას დღევანდელ პერიოდზე, გაურკვევლობის აცილების მიზნით უმჯობესია გავმიჯნოთ სიტყვები: თანამედროვე და უახლესი. თუ ვსაუბრობთ „ოტელოზე“ და ელიზაბედურ პერიოდზე, მაშინ უმჯობესია გამოვიყენოთ თა-

ნამედროვე (Modern), ხოლო თუ ვსაუბრობთ დღევანდელ ხელოვნებაზე, ცხოვრებაზე, რაც ახლა ხდება, მაშინ უმჯობესია მოვიხმოთ სიტყვა – უახლესი (Contemporary), ამით თავიდან ავიცილებთ უხერხულობას და გაურკვევლობას“ (dictionary.com). დროთა განმავლობაში ცნება Modern თანამედროვეს აღმნიშვნელ სინონიმად იქცა, ხოლო Contemporary – უახლესი ეპოქის აღმნიშვნელ და განმსაზღვრელ ტერმინად დამკვიდრდა.

ხელოვნების სხვადასხვა დარგების მეცნიერები და მკვლევრები უკვე დიდი ხანია იყენებენ ცნებებს: თანამედროვე და უახლესი, ხშირად სინონიმებად, პარალელურად კი დროის, ეპოქის საზღვრების გასამიჯნად, ან დასადგენად მიმართავენ მათ გამოყენებას, თუმცა ეს საზღვრები არ არის საყოველთაოდ მიღებული და აღიარებული, ვინაიდან თანამედროვე და უახლესი ეპოქების ზუსტი გამიჯვნა ერთმანეთისგან შეუძლებელია. თანამედროვე და უახლეს ხელოვნებას შორის ზღვარს სხვადასხვა მეცნიერი განსხვავებულად ავლებს. ეს დამოკიდებულია იმაზე, თუ რომელი პერიოდის, ქვეყნის ხელოვნებაზე, თეატრზე ვსაუბრობთ.

მსოფლიო ხელოვნების მეცნიერებებში უკვე მიღებულია, რომ XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის დასაწყისში საფუძველი ეყრება თანამედროვე ხელოვნებას და ინგლისურ ენაში ამ პერიოდის ხელოვნებას ტერმინით Modern აღნიშნავენ, ეს პერიოდი მათ შორის, ქართულ ენაშიც, მოდერნიზმის სახელით დამკვიდრდა, რომელიც აერთიანებს ერთდროულად რამდენიმე მიმდინარეობას (იზმებს) ხელოვნების ყველა სახეობაში. თანამედროვე ხელოვნებას, ანუ მოდერნს თავისი განვითარების პერიოდებიც აქვს და მას XX საუკუნის მეორე ნახევრიდან (70-იანი წლებიდან) მეცნიერები პოსტმოდერნიზმად მოიხსენებებენ. XX საუკუნის ბოლოს კიდევ ერთი ახალი ტერმინი პოსტ-პოსტმოდერნიზმი გაჩნდა³⁹.

ტერმინს – „თანამედროვე ხელოვნება“ (ლიტერატურა, თეატრი, მუსიკა, კინო, ვიზუალური ხელოვნება) – აქვს ფართო გამოყენების არეალი, ძირითადად ის ორი მიმართულებით გამოიყენება ხელოვნებათმცოდნეობაში: 1. გვხვდება მოდერნისტული, ანუ ახალი და თანამედროვე ხელოვნების სინონიმად და 2. ჩვენი დროის მოვლენის აღსანიშნად.

ევროპელი მეცნიერების დიდი ნაწილი თანამედროვე (მოდერნისტული) ლიტერატურისა და ხელოვნების საწყის პერიოდად XIX საუკუნის 80-90-იან წლებს ასახელებენ. კალიფორნიის უნივერსიტეტის პროფესორი, თეორეტიკოსი რობერტ კოენი (Robert Cohen) ნაშრომში „თანამედროვე თეატრი“ (The Modern Theatre) მოდერნისტული თეატრის საწყის თარიღად ასახელებს 1875 წელს. „პოლიტიკური რევოლუციების პარალელურად საფრანგეთსა და ამერიკაში, რევოლუციების პერიოდი დადგა ფილოსოფიაში, მეცნიერებაში და რელიგიაში. დარვინის და კარლ მარქსის შრომებმა გადატრიალება მოახდინეს ადამიანის აზროვნებაში. თეატრში დადგა თანამედროვე ერა“ (Cohen, 2008:5).

საყოველთაოდ მიღებულია, რომ თანამედროვე ხელოვნება (Modern Art) მოიცავს 1860-1970 წლებში შექმნილ ხელოვნებას. ამ პერიოდის ნაწარმოებები მიუხედავად პოლიტიკისტურობისა და განსხვავებული კონცეფციისა, ერთ რთულ და მრავალფეროვან ერაშია შექმნილი, მათ აერთიანებთ ექსპერიმენტისადმი მუდმივი სწრაფვა, სადაც ტრადიციები ბოლომდე განადგურებულია. ე.პ. გომბრიხი წიგნში „ხელოვნების ამბავი“ XX საუკუნის პირველი ნახევრის ხელოვნებას „ექსპერიმენტულსა“ და „თანამედროვე ხელოვნებას“ უწოდებს. იგი წერს: „თანამედროვე ხელოვნებამ“ სრულიად განყვიტა კავშირი წარსულის ტრადიციებთან და ცდილობს ისეთი რამ გააკეთოს, წინანდელ ხელოვნებას რომ არ დაესიზმრებოდა... ამ ახლებურმა მიდგომამ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში იჩინა თავი, მაგრამ იგი არსად ყოფილა ისე თანმიმდევრული, როგორც ამერიკაში, სადაც ტექნოლოგიურ პროგრესს ტრადიციების ინერცია ნაკლებად აბრკოლებდა“ (გომბრიხი, 2012:557).

ბრიტანელი თეატრის კრიტიკოსი და არაერთი მონოგრაფიის ავტორი ალექს სიერზი (Aleks Sierz) თანამედროვე დრამატურგიის საზღვრად 1904 წელს ასახელებს, როცა ბრიტანეთში ახალი დრამატურგია (new writing) გაჩნდა. 1904 წელს ლონდონის სამეფო სასამართლოს თეატრში (Royal Court Theatre) ჰარლი გრენვილ ბარკერმა (Harley Granville Barker) და ჟი ვედრენმა

³⁹ პოსტ-პოსტმოდერნიზმზე 2012 წელს გამოიცა მონოგრაფია თ. ნეალონ-ჟეფერის ავტორობით, იხ. JEFFREY NEALON T., Post-Postmodernism or, The Cultural Logic of Just-in-Time Capitalism, Stanford university press, 2012.

(Je Vedrenne) მთლიანად შეცვალეს თეატრის კონცეფცია და შესაბამისად, სარეპერტუარო პოლიტიკაც. იგი წერდა: „ახალმა დრამატურგიამ“ უკარნახა თეატრსაც გამხდარიყო თანამედროვე. „თეატრი და დრამატურგია მოექცა ისტორიულ ჩარჩოში. ეს „ახალი“ იდეა ეტაპობრივად გახდა „ორიგინალური“ და შესაბამისად „კარგი“. ახალი თეატრი თანამედროვე თეატრის სინონიმი გახდა“ (Sierz, 2008:12).

ავტორი წიგნისა „დამოუკიდებელი თეატრი თანამედროვე ევროპაში“ მენფრიდ ბრანეკი (Manfred Brauneck) წერს: „მოდერნიზაციის (თანამედროვეობის) ხანა ევროპულ საშემსრულებლო ხელოვნებაში რეალურად ნატურალიზით იწყება, როცა თეატრში ემილ ზოლა, ჰენრიკ იბსენი, ლევ ტოლსტოი, გერჰარტ ჰაუპტმანი მოდიან. ამ ავტორებმა შექმნეს თანამედროვე თეატრი ევროპაში, რომლებიც ექსპერიმენტებით დაუპირისპირდნენ ყოველგვარ ტრადიციულს. ამ ძიებებს ხელი შეუწყო პოლიტიკურმა პროცესებმა საფრანგეთსა და გერმანიაში 1894 წლიდან“. მენფრიდ ბრანეკი თანამედროვე და უახლესი თეატრის საზღვრების დადგენისას ეყრდნობა გერმანელი დრამატურგისა და კულტურის მკვლევრის ჰენინგ ფულეს (Henning Fülle) თეორიას იმის შესახებ, რომ „როცა დაიწყო „თანამედროვეობის კრიზისი“ ხელოვნებაში, იწყება პოსტ-მოდერნიზმის ხანა, რომელიც ფოკუსირებულია თეატრის ახალ ფორმებზე, ეს პროცესიც 1990 წელს სრულდება“ (Sierz, 2008:40).

მიჩიგანის უნივერსიტეტის პროფესორი მელისა გროსი (Melissa Gross) ამერიკული თეატრის ისტორიის პერიოდიზაციისას თანამედროვე თეატრის საზღვრებს 1900-იანი წლების დასაწყისიდან 1960-იან წლებამდე აქცევს, ხოლო უახლეს ამერიკულ თეატრად 1960-იანი წლებიდან დღემდე პერიოდს მიიჩნევს. „როგორ განისაზღვრება უახლესი თეატრი? სად იწყება და სად სრულდება ის? ძნელი სათქმელია გადაჭრით ვთქვათ სად არის საზღვარი, ერთდროულად იმდენი რამ და იმდენი მიმართულებით ხდება ჩვენი დროის თეატრში, რომ ძნელი სათქმელია სად გადის კონკრეტული საზღვარი ახალს და უახლეს შორის, შესაძლოა ეს 1900-იან წლებში იწყება, როცა სრულიად ახლებური თეატრი დაიბადა, ან 1960-იან წლებში, როცა სხვა განზომილებაში დადგმული სპექტაკლები ნახა მსოფლიომ?“ (Gross, 2016:1).

თანამედროვე ხელოვნების თანამედროვე მკვლევრები ამკვიდრებენ ახალ ტერმინებს: „საშემსრულებლო ხელოვნება“, „ცოცხალი ხელოვნება“, „ივენტი“, „სხეულის ხელოვნება“, „უახლესი ცეკვა/თეატრი“, „მულტიმედიური ნარმოდგენა“, „ინსტალაცია“, „ფიზიკური თეატრი“, „ურბანული ცეკვა“, „ქუჩის ცეკვა“ და სხვა მრავალი. თითოეული მათგანი პირობითი ტერმინია, ვინაიდან შინაარსობრივ-ჟანრობრივად უახლესი საშემსრულებლო ხელოვნების ერთი ნაწარმოები შეიძლება თავსდებოდეს რამდენიმე იმ მიმართულებაში, რომელთაც სხვადასხვა ტერმინებით ავლნიშნავთ და გამოვყოფთ. შესაბამისად, არც ტერმინები – თანამედროვე და უახლესი თეატრი – არის ცალსახად მდგრადი.

მეცნიერთა უმრავლესობა „უახლესი თეატრის“, როგორც თეატრის ისტორიის გარკვეული პერიოდის ათვლის წერტილად 1990 წელს ასახელებს.

მაგალითად, ალექს სიერზი უახლესი ბრიტანული დრამატურგიის და თეატრის საზღვარს 1990 წელთან ავლებს, როცა ქრის ლიმ (Chris Lee) სარა კეინის პაროდია შექმნა. იგი უახლეს დრამატურგიად მიიჩნევს 1990 წლის შემდგომ შექმნილ სათეატრო ტექსტებს და უახლეს თეატრად – ამ პერიოდში განხორციელებულ ტრადიციულ თუ ნოვატორულ დადგმებს. თავად უახლეს დადგმას (Contemporary performance) ასე განმარტავს საერთაშორისო დისკუსიების ცენტრის ქსელის კურატორი კადენ მენსონი (Caden Manson): „ტერმინი „Contemporary performance“ – თანამედროვე სპექტაკლი – გამოიყენება ჰიბრიდული მხატვრული ნაწარმოების აღნიშვნისთვის, როცა თეატრის სფეროები (ცეკვა, ვიდეო ხელოვნება, ვიზუალური ხელოვნება, საშემსრულებლო ხელოვნება და სხვა) ექსპერიმენტულად მოგზაურობენ ერთმანეთში. ზოგჯერ ის ანარქისტულ ქაოსს მოგაგონებთ, მაგრამ ის კომპლექსურ, ინტერაქტიულ-ინტელექტუალურ სისტემას ეფუძნება“ (Manson, 2011:24).

2012 წლის 9 თებერვალს თეატრში Münchner Kammerspiele გაიმართა საერთაშორისო კონფერენცია, რომელზედაც მოხსენებით „ნაკლები ხელოვნება – მეტი სუბსტანცია. ახალი ტენდენციები უახლეს თეატრში“ წარსდგა „მიუნხენის კამერშპილეს“ სამხატვრო ხელმძღვანელი იოჰან საიმონსი (Johan Simons), რომელმაც განმარტა ტერმინი „უახლესი თეატრი“: „უახლესი თეატრი არის ჩვენი ეპოქის თეატრი, რომელსაც ახლა ვქმნით ჩვენ, ის შესაძლოა ჰგავდეს თანა-

მედროვე თეატრს, საზრდოობდეს მოდერნისტული ან პოსტმოდერნული თეატრალური ესთეტიკისგან, ან სულაც ის იყოს ანტიკურ თეატრალურ ფორმასთან დაკავშირებული, მაგრამ ის არის მაინც უახლესი თეატრი, რადგან იქმნება ახლა, ჩვენს დროში...“ (metamodernism.com). უახლესი თეატრი შესაძლოა მოვიხსენიოთ თანამედროვედ? დიახ! ვინაიდან ის, რაც ჩვენს გარშემო იქმნება ჩვენი თანამედროვეა, ამიტომაც როცა ვიყენებთ სიტყვას თანამედროვე – ამ შემთხვევაში ვგულისხმობთ ჩვენი ეპოქისას, ხოლო როცა გვინდა ვისაუბროთ XX საუკუნის ხელოვნებაზე, როგორც ისტორიის პერიოდზე, აქ ვერ გამოვიყენებთ, რომ ის ისტორიის უახლესი პერიოდია, ამ შემთხვევაში კვლავ მივმართავთ ტერმინის – თანამედროვე – გამოყენებას.

უახლესი ხელოვნება არის ხელოვნება, რომელიც XX საუკუნის ბოლოს, ან XXI საუკუნის დასაწყისში წარმოიშვა, რომელიც არის ეკლექტური, ქაოსური და მრავალფეროვანი. ის შორს არის უნიფორმისგან. სპეციალისტები იგონებენ ტერმინებს, რომ გამიჯნონ და დაადგინონ საზღვრები ხელოვნების პერიოდების გარდამავალ მომენტში.

ქართულ თეატრმცოდნეობაშიც (ისე როგორც მუსიკისმცოდნეობაში, ხელოვნებათმცოდნეობასა და კინომცოდნეობაში) მიღებული და დამკვიდრებული ტერმინებია: თანამედროვე ქართული/უახლესი ხელოვნება/თეატრი და მათაც, როგორც ევროპაში ხანაც სინონიმებად, ხანაც კი პერიოდების გასამიჯნად იყენებენ.

2000-იანი წლების დასაწყისში ქართულ სათეატრო მეცნიერებაში (ისე როგორც მომიჯნავე მეცნიერებებში) მოხდა ქართული თეატრის ისტორიის ახლებური პერიოდიზაცია, რომლის მიხედვითაც ქართული თეატრი გაიყო ოთხ პერიოდად: ძველი, ახალი, თანამედროვე და უახლესი. ქართული თეატრის პერიოდების დაყოფისას ქართველი თეატრმცოდნეები სარგებლობდნენ ქართული ლიტერატურის ისტორიის პერიოდიზაციით, რომელიც სრულად ემთხვევა ქართული თეატრისას.

საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტში რამდენიმე წელია დრამის რეჟისურის სპეციალობაზე ისწავლება ქართული თეატრის ისტორია 4 სემესტრად. თითოეული სემესტრი ეთმობა ქართული თეატრის ისტორიის ერთ კონკრეტულ პერიოდს. სილაბუსების მიხედვით, ქართული თეატრის პერიოდიზაცია ასე გამოიყურება: 1. ძველი ქართული თეატრი (უძველესი დროიდან 1910 წლამდე); 2. ახალი ქართული თეატრი (1910-1935 წწ.); 3. თანამედროვე ქართული თეატრი (1935-1990 წწ.); 4. უახლესი ქართული თეატრი (1991 წლიდან დღემდე) (tafu.edu.ge). ქართული თეატრის ისტორიის პერიოდიზაციაში მეცნიერებს შორის განსხვავებული მოსაზრებები არ არის პერიოდების დასახელების ნაწილში, თუმცა თანამედროვე ეპოქის დასაწყისად მეცნიერთა ნაწილი (ა. ამაღლობელი, მ. კალანდარიშვილი, გ. მეგრელიძე, მ. ვასაძე, ი. ლოლობერიძე, გ. ცქიტიშვილი) 1922 წელს, კოტე მარჯანიშვილის სპექტაკლის ლოპე დე ვეგას „ცხვრის წყაროს“ პრემიერის თარიღს ასახელებს. ისინი თავის სტატიებში კოტე მარჯანიშვილის დადგმას არა მხოლოდ იმ ეპოქის თანამედროვე დადგმად მოიხსენიებენ, არამედ თანამედროვე ქართული თეატრის განსაკუთრებულ ნიმუშად მოიაზრებენ. ამიტომაც, ვფიქრობ, ქართულ თეატრმცოდნეობაში გადახედვას მოითხოვს ქართული თეატრის ისტორიის პერიოდიზაცია.

მოდერნიზმი ქართულ თეატრში ფეხს XX საუკუნის დასაწყისიდანვე იკიდებს. ქართულ თეატრში მოდერნიზმი ნატურალიზმით იწყება, რომელსაც მოსდევდა სიმბოლისტური ტენდენციები. 1905-1906 წწ. სათეატრო სეზონში რეჟისორმა ვალერიან გუნიამ და მსახიობმა ლადო მესხიშვილმა უკვე შეუცვალეს გეზი ქართულ თეატრს. დგამდნენ უახლეს დრამატურგიას, რაც ხდებოდა მოტივი ტრადიციებიდან გადახვევის. ეს პროცესი იყო ლოგიკური და ბუნებრივი. 1909 წელს ვალერიან შალიკაშვილი დგამს პირველ რეჟისორულ სპექტაკლს ი. გედევანიშვილის „სინათლის“ მიხედვით, მაგრამ პირველ მოდერნისტულ სპექტაკლად უნდა ჩაითვალოს სანდრო ახმეტელის მიერ დადგმული სანდრო შანშიაშვილის „ბერდო ზმანია“ (1920), რომელიც სავსე იყო სიახლეებით, როგორც ფორმის, ისე შინაარსის თვალსაზრისით. XX საუკუნის დასაწყისის ქართული თეატრი შეისწავლა პროფესორმა მიხეილ კალანდარიშვილმა, რომელმაც წიგნში „მოდერნიზმი ქართულ თეატრში“ თავი მოუყარა მოდერნისტულ ძიებებს ქართულ თეატრში (კალანდარიშვილი, 2007).

სადავო საკითხს არ წარმოადგენს, რომ 1991 წლიდან ახალი ეპოქა იწყება ზოგადად საქართველოს ისტორიაში (ქვეყანამ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა), პოლიტიკურ-ეკონომიკურ და სოციალურ ცხოვრებაში, შესაბამისად ახალი ერა დგება ქართულ ხელოვნებაში და მათ შორის,

თეატრშიც, ამიტომაც, ქართული თეატრის ისტორიის პერიოდიზაციაში – უახლესი ქართული თეატრის საზღვრის გავლება თანამედროვე ეპოქის ქართულ თეატრთან სწორედ 1991 წელს უნდა მოხდეს, თუმცა თეატრმცოდნე თეა კახიანი, სადისერტაციო ნაშრომში უახლესი თეატრის პერიოდს „თანამედროვე თეატრად“ მოიხსენიებს. ამ შემთხვევაში მას ტერმინი – თანამედროვე – გამოყენებული აქვს როგორც ჩვენი დროის აღმნიშვნელი ცნება და არა როგორც ქართული თეატრის ისტორიის პერიოდის მანიშნებელი. ცნება „თანამედროვე“ – ფართო მოხმარების ტერმინია, რომელიც გამოიყენება არა მხოლოდ XIX-XX საუკუნეების ხელოვნების აღსანიშნად, არამედ მიმდინარე პროცესის გამოსახატად, რაც ახლა ხდება.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ თუ პერიოდიზაციის საკითხს ვეხებით, „თანამედროვე“ შეგვიძლია ვუწოდოთ XX საუკუნის თეატრს (შესაძლოა ზუსტი საზღვრები მერყეობდეს XIX საუკუნის 80-90-იანი წლებიდან XX საუკუნის ბოლომდე), ხოლო უახლესი თეატრი არის 1990 წლიდან დღემდე პერიოდი, პროცესი, რომელიც ჯერ არ დასრულებულა.

„თანამედროვე“ – არის ფართო მნიშვნელობისა და გამოყენების ცნება, ხოლო „უახლესი“ – მისი სინონიმი, რომელიც უფრო კონკრეტული მნიშვნელობით უნდა გამოვიყენოთ, ვიდრე „თანამედროვე“.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. გომბრიხი ე. ჰ., ხელოვნების ამბავი, თბ, 2012.
2. კალანდარიშვილი მ., მოდერნიზმი ქართულ თეატრში, თბ., 2007.
3. Brauneck Manfred, ITI Germany (eds.) Independent Theatre in Contemporary Europe
4. Cohen Robert, The Modern Theatre, (<https://www.emporia.edu/~bartruff/docs/Chap%208.pptx>).
5. Gross Melissa, What would you define as Contemporary Theatre? Where does it start and where does it end? <http://www.metamodernism.com/2012/02/22/less-art-more-substance-new-tendencies-in-contemporary-theatre/> [ბ. 6. 7.01.2019]
6. Manson Caden, How do you define Contemporary Performance, International View Discussions, February 24, 2011
7. Nealon Jeffrey T., Post-Postmodernism or, The Cultural Logic of Just-in-Time Capitalism, Stanford university press, 2012
8. Papers, December 17, 2008
9. Sierz Aleks, New Writing in Britain: How Do We Define the Contemporary? The Sidcup Structures – Aesthetics – Cultural Policy, transcript Verlag, Bielefeld, 2007.
10. <http://www.tafu.edu.ge/wm.php?page=hum-BA-silabusebi&parent=hum> [ბ. 6. 7.01.2019]
11. <https://www.dictionary.com/browse/contemporary> [ბ. 6. 7.01.2019]
12. <https://www.dictionary.com/browse/modern-english> [ბ. 6. 7.01.2019]